

הדף היומי

מסכת נזיר - דף ז' ח'

עלון יומי ללומדי הדף היומי ו"ל ע"י מדרשית הדף היומי פ"ת
לע"נ גיטל מלכה ע"ה בת הר"ר אשר אנטשיל ז"ל

עיונים על הדף

מדוע אין נזירות לשעות?

לומדת הגמ', אם אמר "הריני נזיר ל' יום ושעה אחת". הוא נזיר לא יום. ביאור תוס', החילוק בין דין משנה זו למשנה המבוארת בעמוד א', אם אמר, "הריני נזיר ושעה אחת", מונה ב' נזירות. יסוד הדבר, היות והפסיק בין המילה נזיר לתוספת. וכך, כאשר אמר "הריני נזיר ושעה אחת", מפרשים דבריו, כביכול אמר "הריני נזיר", "נזיר שעה אחת". והיות ואין נזירות פחותה מל' יום, חייב ב' נזירות. אולם כאשר אמר "הריני נזיר ל' יום ושעה אחת", דינו שמונה לא יום. מצד הדין יכול לרבות ימי נזירו יותר מל' יום, שהדין האמור בנזירות שאין פחות מל' יום. אולם יותר מל' יום יכול לקבל על עצמו. ובעצם דבריו היו צריכים להתפרש על ל' יום ועוד שעה, אלא יש הלכה שאין נזירות לשעות, לכן מונה לא יום.

מעתה צריך להשכיל, מהו שורש ומקור הדין של "אין נזירות לשעות". אם יכול להוסיף על ל' יום, מהיכן למדנו שיכול להוסיף ימים ולא יכול להוסיף שעות. דעת הרמב"ם בפהמ"ש, שדין זה הוא מדרשה מהתורה, "ימי נזרו", מכאן למדו שנזירות היא לימים ולא נמדדת לפי שעות.

אמנם בשיטת"ק הביא, וז"ל, "פירוש יש לתת טעם לדבר שזה אפילו שתק היה נאסר אחר השלשים יום שעה אחת של הבאת קרבנותיו ואם כן למה הוצרך לפרש שעה אלא מפני שרצה להיות נזיר יום אחד שלם יותר על השלשים". עכ"ל. ביאור לביאורו, הנידון הוא מחמת אומדנא, מה שקיבל על עצמו. שהרי הגע בעצמך, כל נזיר שמונה נזירות בסתם, היינו ל' יום, אולם למעשה ביום לא' הוא עדיין נזיר, עד שיביא את קרבנותיו וכו', א"כ מה הוסיף ומה הועיל שקיבל על עצמו עוד שעה נזירות, הרי בין כך הוא נזיר באותה שעה. בהכרח שכוונתו לא להוסיף שעה, אלא להוסיף יום.

ודברי השיטת"ק הם פלא גמור, על פניו שורש דבריו הם מדברי הגמ', שאמרה על בר פדא שסבר שסתם נזירות היא כט' יום. שאלה הגמ', א"כ מדוע במשנה נזכר שסתם נזירות היא ל' יום. תירצה הגמ', משום שביום ל', יום תלחתו וסדר קרבנותיו וכו', לכן אף יום ל' מוגדר לנזיר. אולם הגמ' אמרה דבר זה, אך ורק ליישב את הלשון "סתם נזירות ל' יום". אולם אין בו ממש נזיר. והראיה, אם נטמא ביום זה, אינו סותר את נזירותו, אלא דינו כמו שנטמא לאחר נזירותו, אלא יש לו הלכות של איסור כניסה למקדש. לכן יש לו מניעה מהקרבנות הקרבנות, בעקבות כך אסור בתגלחת ויין. אולם אין זה מחמת דיני נזיר, אלא מחמת הלכות טומאה וטוהרה. א"כ מהי כוונת השיטת"ק שבין כך ביום לא' הוא נזיר עד שיביא קרבנו, לכן שאמר שעה, התכוון להוסיף עוד יום. כלפי דיני נזיר, הם תמו ונשלמו, מה שאסור עד שיביא את קרבנותיו זה לא מחמת שהוא נזיר. ודבריו הם פלא, וש"מ שעמד בכך הקרן אורה. ואולי יש ליישב לשון השיטת"ק שהביא בתורת "נותן טעם", לא בתור סיבה אמיתית.

מה הנפק"מ שאין נזירות לשעות?

כאמור מבואר בגמ' כאשר נודר נזירות לל' יום בתוספת שעה, צריך לנהוג נזירות לא יום. ושאל הקרן אורה, מה הנפק"מ בכך, הרי קי"ל שמקצת היום ככולו, ואם כן כאשר התחיל את יום לא' רגע אחד, כבר דנים שסיים את יומו, מחמת דין מקצת היום ככולו. ומעתה יכול להביא קרבנותיו ולהתגלח. א"כ מה הנפק"מ בכך שאמרה הגמ' שצריך לנהוג נזירות לא יום. הרי בשעה אחת בדיוק כפי שאמר יצא ידו חובתו.

אומר הקרן אורה, כל הדין האמור של מקצת היום ככולו, זה דווקא בסתם נזירות. אולם כאשר מבאר דבריו, הרי זה כאמור ימים שלמים, ואין בכך דין של מקצת היום ככולו, וצריך לנהוג את יום הלא' במלואו.

ודבריו צריכים תלמוד, כל מה שאמרו בגמ' לעיל במחלוקת בר פדא ורב מתנא, שאין אומרים מקצת היום ככולו באומר ימים שלמים, דווקא, אם אמר שלמים. או שיש גזירה דרבנן, אטו אומר ימים שלמים. אולם כאן ביאר דבריו באר היטב, שרצונו להוסיף שעה אחת, א"כ מה הדמיון לימים שלמים.

וצריך לומר לשיטתו, שאחר ודעת הרמב"ם, שאין נזירות לשעות הוא דין דאורייתא, כל שהוסיף כל שעה על נזירותו, צריך להוסיף מדיני הנזירות עוד יום שלם, ואין להוסיף שעות. לא מדן נעשה כאמור שלמים, היות וכאן אמר להדיא שאינו מעוניין ביום שלם אלא בשעה בלבד. אולם לאחר שכך היא הדרשה, מדין נזירות מוסיף יום שלם. וזה בתוספת לל' הימים הקודמים ולא בתורת עוד נזירות, שאז היה צריך למנות עוד נזירות שלמה. רק כאשר דנו על סתם נזירות, הוא לא הוסיף מאומה על מה שכתוב בתורה, ודנו מה אמרה תורה, כמה יהיו ימי הנזירות, אם אמרו ל' יום, וסבר רב מתנא שבכל התורה אומרים מקצת היום ככולו, א"כ אף בנזירות אין להחמיר. רק בסוגיא שלנו שהוסיף על נזירותו, יוסיף יום בשלמות, לא מחמת ההלכה של "ימים שלמים" אלא מחמת ההלכה של אין נזירות לשעות.

האם יש אפשרות ש"נזיר עולם" ישתה יין?

מבואר במשנה "הריני נזיר כשער ראשי" וכו', לדעת רבנן דינו להיות בנזירות

עולם, ומגלח כל ל' יום (עי' ריב"ן ורא"ש).

מביא החזו"א (ס' קלו' אות ו') את קושיית המנ"ח ועוד, הדין הוא לגבי נזיר עולם שבסוף נזירות א', מביא קרבנותיו, מגלח. ומתחיל במנין נזירות ב'. דעת הרמב"ם, שתגלחת לא מעכבת, א"כ איך יכול להתגלח, הרי הוא מיד הוא נזיר לנזירות ב'. (נאמרו כמה תירוצים ע"י בציונים על המנ"ח מצוה שסח')

אומר החזו"א, כל עוד לא סיים את כל "דיני" הנזירות של הנזירות הראשונה, לא חלה נזירות ב' בכלל א"כ מותר בתגלחת. א"כ נוקט החזו"א, אם יביא את קרבנותיו, ועדיין לא התגלח, כיון שעדיין לא חלה על יו נזירות ב' כאמור, יהיה מותר בשתיית יין ובטומאת מת וכו'.

נושא היום: תוספת לנזירות. נזיר עולם ולעולם

המוסיף משנה מעבר לנזירות אחת, שמשמעו להיכנס לנזירות אחרת, אין פחות **מעוד נזירות מלאה**. לכן, האומר "הריני נזיר יום אחד" (אין נזירות ליום אחד) או "ושעה אחת" (ולא מונה לא יום) או "וחצצה" (ואינו נזיר 45 יום), הרי זה פעמיים נזיר.

אולם אם **הגדיל את נזירותו הראשונה**, יכול להוסיף ככל שירצה, אולם **לא בשעות** אלא בימים. לכן האומר "הריני נזיר ל' יום ושעה אחת", הרי הוא נזיר לא יום.

לדעת רב, אם הוסיף דבר שלא היה צריך לאומרו, כגון "הריני נזיר ל' יום ויום אחד" כוונתו להוסיף עוד מנין שלם של נזירות. וצריך למנות פעמיים נזירות.

שיטת רב, כשיטת ר"ע לגבי מכירת שדה, אף שמוכר שדה, **לא מוכר את הבור והדות** שבשדה. ובלא מפרש, לא מוכר, וצריך לרכוש דרך לבור והדות מהקונה. אולם **אם פירש שלא מוכר** את הבור והדות, ולא היה צריך לפרש שהרי בין כך לא מכר, **כוונתו שמשמיר לעצמו דרך**, ולא צריך לרכוש מהקונה.

לדעת רבנן, הריני נזיר כשער ראשי וכו', הרי זה נזיר עולם ומגלח כל ל' יום. **לדעת רבנן**, רק כאשר אמר "הרי עלי נזירות כשער ראשי", אז המילה נזירות מחלקת למספר נזירותיו. אולם אם אמר "הריני נזיר וכו'" הוא נזיר לעולם בחטיבה אחת, שאינו מגלח כלל.

"הריני נזיר **כאשר מלא הבית או מלא הקופה**" אם אמר אחת גדולה, נזירות אחת. אולם אם אמר **בסתם**, יהיה נזיר עולם. שמתייחסים כאילו מלא בגרגרי הרדל.

ולא מתייחסים כאילו מלא בדילועין וכו', **לדעת חזקיה**, משנתנו היא **כדעת ר"ש**, שאדם מכניס עצמו לספק, ולכן מחמירים עליו. אולם **לדעת רבי יהודה** סתם נזירות להקל, ובאמת לא יצטרך למנות אלא נזירות אחת. (דעת התוס' משום שמתייחסים כאילו מלא ביחידה אחת של בצק).

לדעת רבי יוחנן, במשנה שלנו מודה רבי יהודה שיהיה נזיר עולם, כיון שרבי יהודה אמר את דברו על אופן שאפשר שכלל לא חלה נזירות, באומר הריני נזיר אם יש בכרי מאה כור ונגב או נאבד, שאין אפשרות לברר. אולם לפנינו קיבל בודאי נזירות, לכן חלה עליו בתורת נזיר לעולם. **ולא מתייחסים שמלאה הקופה בדילועין**, ואף לא **בחרדל**, משום שרבי יהודה סבר כרבי שאם לא חילק ואמר "נזירות" חלה עליו נזירות אחת ארוכה היינו "נזיר לעולם".

אולם רבי יהודה סבר כרבי רק **בחילוק בין אמר "נזיר" לאמר "נזירות"**. אולם לגבי הנידון של "מנין" לא סבר כמותו. וכך, **דעת רבי יהודה** כאשר אמר "הריני נזיר כמנין ימות החמה" או אמר "הריני נזיר מנין הלקטי קיץ או שיבולי שמיטה", מונה נזירות רבות. ואינו נזיר לעולם, אף שאמר "נזיר" ולא אמר "נזירות", היות והמילה "מנין" אף היא מחלקת. **ואילו לדעת רבי**, רק המילה "נזירות" מחלקת, ואין המילה "מנין" מחלקת לנזירות. שהרי אמר רבי, הריני נזיר כמנין ימות החמה הוא נזיר עולם עד שיאמר "נזירות עלי כמנין ימות החמה".

אמר "הריני נזיר **כל ימי חיי**" או "הריני נזיר **עולם**", נזיר עולם. אמר "אפילו **מאה שנה וכו'**", נזיר לעולם.

אמר "הריני נזיר **ואחת**", מונה שתיים. "הריני נזיר **אחת ועוד**", מונה שלש. "הריני נזיר **ועוד ועוד ושוב**", מונה ארבע. **ולא אומרים** שהמילה "ושוב" סובבת על דבריו הקודמים ונמצא מונה שש נזירות.

אמר סומכוס, בכל לשון שמקבל מועיל, אם אמר "הריני נזיר **הן**", מונה אחת. "הריני נזיר **דינן**", שתיים. "הריני נזיר **טרינן**", שלש. "הריני נזיר **טטרנן**", ארבע. "הריני נזיר **פונטינן**", חמש.

על זו הדרך למדנו בטומאת נגעים שרק בית שיש בו ד' קירות מוגדר כבית לגבי טומאת נגעים. **ולמדנו**, "טטרנן" (ארבע) מטמא בנגעים. **ואין בית עמל** או דינן, טרינן, פונטינן, מטמא בנגעי בתיים.

הדרן עלך כל כינויי בל"ז.